

ALGEMENE INSPECTIE
VAN DE FEDERALE POLITIE EN DE LOKALE POLITIE

JAARVERSLAG 2022

CONTROLE OP DE GEDWONGEN TERUGKEER

Financé par l'Union européenne
Gefinancierd door de Europese Unie

Mei 2023

**Directie
Audit en inspectie**

BESTEMMELINGEN

Mevrouw A. Verlinden, Minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing	Exemplaar 1
De heer V. Van Quickenborne, Vice-eerste minister en minister van Justitie, belast met Noordzee	Exemplaar 2
Mevrouw N. de Moor, Staatssecretaris voor Asiel en Migratie	Exemplaar 3
Mevrouw I. Godart, Procureur-generaal van Mons	Exemplaar 4
De heer M. De Mesmaeker, Commissaris-generaal van de Federale Politie	Exemplaar 5
De heer W. Thielemans, Directeur-generaal van de Algemene directie bestuurlijke politie ad interim	Exemplaar 6
De heer F. Roosemont, Directeur-generaal van de Dienst Vreemdelingenzaken	Exemplaar 7
Mevrouw K. Stinckens, Voorzitter van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten.	Exemplaar 8
De heer T. Gillis, Inspecteur-generaal van de Algemene Inspectie van de Federale Politie en de Lokale Politie	Exemplaar 9

LIJST VAN AFKORTINGEN

AIG	Algemene Inspectie van de Federale Politie en de Lokale Politie
AMIF	Asylum, Migration and Integration Fund
ANAD	Accompanied Inadmissible person
ANPA	Nationale Politie Academie
BART	Brussels Airport Rescue-Team
BruNat	Brussel-Nationaal (Zaventem)
CGWB	Interne directie voor preventie en bescherming op het werk van de Federale Politie
Comité P	Vast Comité van Toezicht op de politiediensten
CPT	European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
C(J)RO	Collecting (joint) Return Operation
DEPA	Deported person Accompanied
DEPO	Deported person
DEPU	Deported person Unaccompanied
DGLV	Directoraat-generaal Luchtvaart
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
FRA	Fundamental Rights Agency
FRONTEX	European border and coast guard agency
IGEO	Directie Individuele Onderzoeken
INAD	Inadmissible Person
JRO	Joint Return Operation
LPA	Luchtvaartpolitie - Federale Politie
MPOT	Maatschappelijk en psychologisch ondersteuningsteam van de luchtvaartpolitie
NRO	National Return Operation
PCR	Polymerase chain reaction
PLF	Passenger Locator Form
SBC	Schengen Borders Code
SPC	Spoorwegpolitie - Federale Politie
SPN	Scheepvaartpolitie - Federale Politie
WPA	Wet op het politieambt

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD	5
1.1. 2022, naar een geleidelijke hervatting van de gedwongen terugkeer	5
1.2. Een controleopdracht gebaseerd op een humaan en doeltreffend terugkeerbeleid	5
2. WETTELIJK KADER	7
2.1. EU-terugkeerrichtlijn	7
2.2. Specificiteit van de controle op gedwongen terugkeer door de AIG	7
3. OVERZICHT VAN DE VERWIJDERINGEN	8
3.1. Beslissingen tot verwijdering genomen door DVZ	8
3.2. Gebruik van dwangmiddelen door de politie	10
3.3. Verzet gepleegd door een te verwijderen persoon	10
3.4. Lichamelijk letsel als gevolg van een poging tot verwijdering door de Federale Politie	11
4. CONTROLE OP DE GEDWONGEN TERUGKEER	12
4.1. Integratie van de opdracht binnen de AIG	12
4.2. Personeels- en budgettaire middelen	12
4.3. Operationele risicoanalyse	13
4.4. Bevoegdheid van de AIG inzake gedwongen terugkeer	14
5. OVERZICHT VAN DE CONTROLES UITGEVOERD DOOR DE AIG	15
5.1. Evolutie van het aantal controles door de AIG	15
5.2. Aantal personen betrokken bij de controles AIG	16
5.3. gebruikte dwangmiddelen Tijdens de controles AIG	16
5.4. Weerstand tijdens de controles AIG	17
5.5. Lichamelijk letsel tijdens de controles AIG	17
6. OVERZICHT VAN OPSTANDEN AAN BOORD GEMELD DOOR LPA	18
7. OVERZICHT VAN KLACHTEN	19
8. EXTERNE ORIËNTATIE EN PARTNERSCHAP	21
8.1. Workshop Portugal	21
8.2. Opleiding voor leden die met toezicht belast zijn	21
8.3. Europees Comité voor de preventie van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT)	22
8.4. Europese monitoring op gedwongen terugkeer	22
9. AANBEVELINGEN	23
9.1. Aanbevelingen voor LPA	23
9.2. Aanbevelingen voor DVZ en LPA	26
9.3. Aanbeveling voor de spoorwegpolitie (SPC)	28
10. ACTIES VOOR RISICOBEBEER	29
10.1. Risicobeheersingsmaatregelen door LPA	29
10.1.1. Klachtenregeling	29
10.1.2. Briefing in het Engels voor de deelnemende lidstaten	29
10.2. Risicobeheersing door DVZ	29
10.2.1. Begeleidend DVZ-personeel	29
11. OPVOLGING VAN THEMATISCHE DOSSIERS	30
12. BESLUIT	33

1. VOORWOORD

1.1. 2022, NAAR EEN GELEIDELIJKE HERVATTING VAN DE GEDWONGEN TERUGKEER

Op 23 mei 2022 heeft het Overlegcomité besloten het verbod op niet-essentiële reizen van buiten de Europese Unie op te heffen.¹ Andere maatregelen, zoals de afschaffing van de testvereisten op de 1e en de 7e dag, de quarantaine van 10 dagen en de eis om geldige administratieve documenten voor te leggen (Passenger Locator Form of PLF, geldige certificaat van vaccinatie, van herstel of testresultaat), hebben een **drastische versoepeling van de beperkingen op het luchtverkeer en het internationale reisverkeer mogelijk gemaakt**.

Op de luchthaven Brussel-Nationaal bijvoorbeeld is het totaal aantal vluchten in 2022 met 51% gestegen ten opzichte van 2021 (iets minder dan 119.000) om uit te komen op 178.930 vluchten. Dit is echter nog steeds 24% lager dan in 2019, vóór de gezondheidscrisis (ongeveer 234.500).

Geleidelijk aan werden **ook op internationaal niveau soortgelijke maatregelen genomen om de beperkingen in verband met het COVID-19-virus op te heffen**. Tot de belangrijkste beperkingen die van invloed waren op de uitvoering van begeleide verwijderingsopdrachten door de Federale Luchtvaartpolitie (LPA) behoorden de vereiste dat escorteurs een PCR-test moeten voorleggen en de verplichting van quarantaine in bepaalde landen van bestemming.

Dankzij deze verschillende maatregelen en de hervatting van de activiteiten op de luchthaven van Brussel-Nationaal konden **de verwijderingen in België vanaf mei 2022 geleidelijk worden hervat**. Deze tendens is duidelijk zichtbaar in het aantal door de AIG uitgevoerde controles in het kader van gedwongen terugkeer: vanaf juni 2022 is het aantal boardingcontroles van DEPO voor begeleide vluchten tot bestemming met 85% toegenomen.

1.2. EEN CONTROLEOPDRACHT GEBASEERD OP EEN HUMAAN EN DOELTREFFEND TERUGKEERBELEID

België wijkt niet af van zijn juridische verbintenissen en verplichtingen om **de internationale rechten van vluchtelingen en migranten te eerbiedigen en te beschermen**, met name omdat deze de uitdrukking zijn van een morele verplichting en van de fundamentele beginselen van de menselijke waardigheid.

De regering wil via verdragen en overeenkomsten bijdragen tot **een veilige, geordende en humane migratie**. Ook de internationale beleidslijnen voor de komende vier jaar zijn vastgelegd in een Belgisch actieplan voor de uitvoering van het VN-Migratiepact voor Veilige, Ordelijke en Reguliere Migratie. Dit actieplan zal dus de leidraad blijven voor het beleid van de regering, met als duidelijke doelstelling een beter algemeen migratiebeheer.

¹

Een van de hoofdlijnen van dit actieplan is de bevordering van de vrijwillige en de gedwongen terugkeer en de steun voor herintegratie in het land van herkomst, met meer aandacht voor de meest kwetsbaren. **Vrijwillige terugkeer** moet altijd de eerste stap zijn in een terugkeerbeleid. Wanneer de betrokken personen kunnen worden overtuigd van een toekomst in hun land van herkomst, is hun daadwerkelijke terugkeer veel waarschijnlijker en duurzamer. Door zich te richten op een vrijwillige terugkeer wordt het gebruik van dwang en vrijheidsbeperkende maatregelen bij gedwongen terugkeer zoveel mogelijk vermeden.²

Voor degenen die niet in België mogen blijven, voorziet de staatssecretaris voor Asiel en Migratie in een **proactief terugkeerbeleid**, met bijzondere aandacht voor de uitvoering van alternatieve maatregelen voor detentie van illegaal verblijvende personen. Als er geen verblijfsmogelijkheden meer zijn, worden de personen omkaderd en voorbereid op vrijwillige terugkeer met respect voor hun waardigheid. Indien zij weigeren mee te werken, worden zij geïnformeerd over de mogelijkheid van gedwongen terugkeer.

De AIG volgt deze politieke visie bij de uitvoering van het toezicht op gedwongen terugkeer, waarvan de uitvoering door de medewerkers van de AIG zich richt op twee hoofdgebieden: enerzijds **het toezicht op de naleving van de regelgeving** (toezicht op de normen) en anderzijds **het toezicht op de eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden en de menselijke waardigheid** gedurende het verwijderingsproces.

Het toezicht van de AIG op de normen tijdens gedwongen terugkeer richt zich met name op **de toepassing van dwang in het algemeen en het gebruik van dwangmaatregelen meer in het bijzonder**: *"Dwang mag worden uitgeoefend op personen die de verwijdering weigeren of zich ertegen verzetten. Alle dwangmaatregelen zijn evenredig en overschrijden de grens van aanvaardbaar geweld niet".³*

Het artikel 74/15, §2 van de *Vreemdelingenwet van 15 december 1980* stelt dat er in geval van gedwongen terugkeer dwangmaatregelen kunnen worden toegepast conform de artikelen 1 en 37 van de Wet op het politieambt (WPA). De wetgever heeft er dus voor gekozen om voor het gebruik van dwang in het kader van gedwongen terugkeer te verwijzen naar reeds bestaande bepalingen in de nationale regelgeving betreffende **de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden en het respecteren van de beginselen van wettelijkheid, subsidiariteit, opportuniteit en evenredigheid**.

² Beleidsnota van de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, DOC 55 2934/006 van 28 oktober 2022.

³ 2004/573/EG: Beschikking van de Raad van 29 april 2004 inzake het organiseren van gezamenlijke vluchten voor de verwijdering van onderdanen van derde landen tegen wie individuele verwijderingsmaatregelen zijn genomen van het grondgebied van twee of meer lidstaten (punt 3.2)

2. WETTELIJK KADER

2.1. EU-TERUGKEERRICHTLIJN⁴

Artikel 8.6, van de "Europese terugkeerrichtlijn" bepaalt dat de lidstaten **een doeltreffend systeem ontwikkelen voor de controle op de gedwongen terugkeer**. Bij de omzetting van deze Europese richtlijn naar Belgische recht⁵ is in België de AIG specifiek en exclusief aangewezen als de instantie die belast is met de controle op de uitvoering van gedwongen terugkeer door de Federale Politie en de Dienst Vreemdelingenzaken.

2.2. SPECIFICITEIT VAN DE CONTROLE OP GEDWONGEN TERUGKEER DOOR DE AIG

Artikel 74/15, § 3, is opgenomen in titel III quater van de Vreemdelingenwet: "*Bepalingen van toepassing op de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op het grondgebied verblijven*". **De bepalingen van deze titel zijn dus niet van toepassing op situaties aan de Belgische buitengrens.**

De AIG is derhalve **als controleorgaan voor gedwongen terugkeer** verantwoordelijk voor de controle op de gedwongen terugkeer van onderdanen van derde landen die zich reeds **juridisch op het grondgebied** bevinden, in dit geval DEPO's die naar een plaats van bestemming worden verwijderd, hetzij zonder begeleiding tijdens de terugkeervlucht (**DEPU**), hetzij met begeleiding tijdens de terugkeervlucht (**DEPA**).

Het is echter in **zijn hoedanigheid van controleorgaan op de geïntegreerde politie** dat de AIG terugdrijvingen aan de grens kan controleren (artikel 14 van de Schengen Borders Code) en alleen ten aanzien van de met grenstoezicht belaste politiediensten.⁶

In voorkomend geval gaat het om de terugdrijving aan de Belgische buitengrens van "*inadmissible passengers*" die worden teruggedreven naar een plaats van bestemming, hetzij zonder begeleiding tijdens de terugvlucht (**INAD**), hetzij met begeleiding tijdens de terugvlucht (**ANAD**).

⁴ Richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven (Publicatieblad van de Europese Unie van 24 december 2008, L 348/98 e.v.).

⁵ In het bijzonder artikel 74/15, §3 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en artikel 9/1 van het koninklijk besluit AIG van 19 juni 2012.

⁶ Verordening (EU) 2016/399 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende een Uniecode voor de overschrijding van de grenzen door personen (Schengen Borders Code).

3. OVERZICHT VAN DE VERWIJDERINGEN

3.1. BESLISSINGEN TOT VERWIJDERING GENOMEN DOOR DVZ

Om tegenstrijdigheden te vermijden (a) in de gebruikte terminologie, zoals de definitie van een poging, (b) in de categorieën DEPO's die via een andere stroom dan die van DVZ op de luchthaven aankomen, en (c) in de verwijderingen die door DVZ autonoom, d.w.z. zonder bijstand van de Federale Politie, worden georganiseerd en uitgevoerd, heeft de AIG ervoor gekozen **het aantal verwijderde personen te rapporteren volgens twee criteria die door DVZ zijn vastgesteld.**

1. Groep van de gedwongen terugkeer:

Dit is de grootste groep en omvat **alle illegaal op het grondgebied verblijvende vreemdelingen wiens verwijdering door DVZ wordt georganiseerd** vanuit de gesloten centra en opvangvoorzieningen (indien zij niet zijn vertrokken met de Internationale Organisatie voor Migratie - IOM) en bij vertrek uit penitentiaire inrichtingen als gevolg van hun vrijlating (einde straf of voorlopige invrijheidstelling/voorwaardelijke invrijheidstelling of einde aanhoudingsbevel).

2. Rekeneenheid:

De rekeneenheid is gebaseerd op het aantal personen (DEPU/DEPA) die **daadwerkelijk** door de lucht (lijnvluchten en beveiligde vluchten) of via het Belgische grondgebied (trein, auto) door DVZ, autonoom of in samenwerking met de Federale Politie, zijn **verwijderd** - en dus exclusief de pogingen daartoe.

Evolutie aantal personen die door een gedwongen terugkeer werden verwijderd, 2019-2022⁷

Tabel 1

Gedwongen terugkeer		2019	2020	2021	2022
Via Lucht	Herkomstland	2.464	1.367	1.225	1.689
	Dublin	648	265	199	447
	Bilateraal	200	85	125	158
TOTAAL VIA LUCHT		3.312	1.717	1.549	2.294
Over land	Herkomstland	210	171	185	223
	Dublin	127	126	167	288
	Bilateraal	94	83	83	113
TOTAAL OVER LAND		431	380	435	624
TOTAAL		3.743	2.097	1.984	2.918

⁷ Bron: DVZ - cijfers verwijderingen 2022 - mailing dd. 27/01/2023

Evolutie aantal personen die door een gedwongen terugkeer werden verwijderd, per vervoermiddel, 2019-2022⁸

Tabel 2

Type	2019	2020	2021	2022
Vlucht zonder escorte	2.664	1.568	1.478	2.050
Vlucht met escorte	443	89	53	193
Auto	421	367	430	608
Special Flight - CJRO	193	49	6	14
Special Flight	12	11	12	37
Trein	10	13	5	16
TOTAAL	3.743	2.097	1.984	2.918

Evolutie aantal personen verwijderd door DVZ, gedwongen terugkeer en terugdrijvingen, 2019-2022⁹

Tabel 3

Types verwijderingen		2019	2020	2021	2022
Gedwongen terugkeer (DEPA/DEPU)	Herkomstland	2.674	1.538	1.410	1.912
	Dublin	775	391	366	735
	Bilateraal	294	168	208	271
Totaal		3.743	2.097	1.984	2.918
Terugdrijvingen (INAD/ANAD)		2.318	808	1.237	1.752

Tijdens de eerste 5 maanden van 2022, op het hoogtepunt van de gezondheidsbeperkingen, was de uitvoering van gedwongen terugkeer gericht op de terugkeer van onderdanen van derde landen naar het land van bestemming zonder politiebegeleiding (DEPU).

De opheffing van de gezondheidsbeperkingen in België vanaf juni 2022, de hervatting van de activiteiten op Brussels Airport en de geleidelijke versoepeling van de internationale beperkingen hebben het mogelijk gemaakt om de **gedwongen terugkeer van onderdanen van derde landen naar het land van bestemming onder politiebegeleiding (DEPA) geleidelijk te hervatten**.

Volgens de door DVZ geregistreerde cijfers werden **244 te verwijderen personen per vliegtuig naar het land van bestemming (DEPA) met politie-escorte begeleid**, waarvan 51 op beveiligde vluchten die al dan niet door België werden georganiseerd. Daarnaast werden **2.050 te verwijderen personen (DEPU) per vliegtuig naar hun plaats van bestemming zonder politiebegeleiding teruggestuurd naar het land van bestemming (DEPU)**.

⁸ Bron: DVZ - cijfers verwijderingen 2022 - mailing dd. 27/01/2023

⁹ Ibid.

3.2. GEBRUIK VAN DWANGMIDDELEN DOOR DE POLITIE

Tabel 4

	LPA BruNat	Regionale luchthavens ¹⁰	Totaal	
Franse gordel	98	2	100	
Quick-release handboeien	16	1	17	
Reguliere handboeien	5	0	5	
Enkelbanden (velcro)	32	1	33	
Geboeid van voren	115	0	115	
Geboeid van achteren	8	0	8	
Dragen van de persoon	31	0	31	309¹¹

3.3. VERZET GEPLEEGD DOOR EEN TE VERWIJDEREN PERSOON

Tabel 5

	LPA BruNat	Regionale luchthavens	Totaal	
Roepen	42	1	43	
Accordeon-beweging ¹²	13	0	13	
Schoppen	12	1	13	
Passieve weerstand	46	0	46	
Bijten	3	0	3	
Spuwen	4	1	5	
Bloedspuwen	3	0	3	
Uitkleden	2	0	2	
Kopstoot	8	1	9	
Zelfverwonding en pogingen tot	10	0	10	
Fecaliën	4	0	4	
Ontsnappingspogingen	4	0	4	155¹³

¹⁰ De Federale Luchtvaartpolitie (LPA) is actief op de zes Schengenluchthavens in België: Brussels Airport / Brussels South Charleroi Airport / Liège Airport / Ostend-Bruges Airport / Antwerp Airport / International Airport Kortrijk-Wevelgem.

¹¹ Cijfers aangeleverd door de Luchtvaartpolitie (LPA). Er kunnen meerdere dwangmiddelen worden gebruikt bij verzet van eenzelfde persoon.

¹² Een beweging waarbij een te verwijderen persoon die wordt gedragen het bovenlichaam buigt en de knieën omhoogtrekt en vervolgens een krachtige rekbeweging maakt.

¹³ Cijfers aangeleverd door LPA. Eenzelfde persoon kan verschillende verzetmodi gebruiken.

3.4. LICHAMELIJK LETSEL ALS GEVOLG VAN EEN POGING TOT VERWIJDERING DOOR DE FEDERALE POLITIE

Volgens de door LPA aangeleverde gegevens raakten, in 2022, **8 te verwijderen personen en 3 escorteurs** gewond bij de uitvoering door de federale luchtvaartpolitie van gedwongen terugkeeropdrachten. Betreffende de te verwijderen personen zouden de verwondingen hoofdzakelijk aan **zelfverwonding** te wijten zijn.

Uit de aan de AIG verstrekte informatie blijkt dat 2 escorteurs door de te verwijderen personen gewond zijn geraakt omdat deze laatsten **zich hevig en gewelddadig hebben verzet**. Een van hen heeft een kopstoot gekregen tijdens de inschepping aan boord van een vliegtuig, de andere werd gebeten. De derde escorte raakte gewond tijdens een afgebroken terugkeeroperatie ingevolge een beslissing van de boordcommandant, hij is op de gladde trap uitgleden toen hij geconfronteerd werd met de gewelddadige houding van de DEPA bij het uitstappen.

4. CONTROLE OP DE GEDWONGEN TERUGKEER

4.1. INTEGRATIE VAN DE OPDRACHT BINNEN DE AIG

De controleopdrachten op de gedwongen terugkeer worden door de AIG gepland **op basis van de beschikbare personeels- en budgettaire middelen** en worden in principe uitgevoerd door twee medewerkers van het operationele personeel van de Directie Audit en Inspectie. De controles worden zowel op werkdagen als in het weekend en op feestdagen uitgevoerd.

4.2. PERSONEELS- EN BUDGETTAIRE MIDDELEN

De AIG moet haar toezichtopdracht uitvoeren met een **bepaalde personeelscapaciteit en met beperkte financiële middelen**.¹⁴ De controle op gedwongen terugkeer werd toevertrouwd aan de AIG zonder dat de financiering ervan structureel in haar budget is opgenomen. Bovendien is het gebrek aan personeel van de AIG sinds 2012 blijven toenemen, waardoor het toezicht op gedwongen terugkeer nog meer onder druk komt te staan. De Directie Audit en Inspectie, dat verantwoordelijk is voor deze controletaak, kampt momenteel met een reëel personeelstekort van 62%.

De AIG moet dus een beroep doen op financiering voor de aanwerving van extra personeel dat specifiek voor deze controleopdrachten wordt ingezet en voor het dekken van de verschillende kosten in verband met de controles (vliegticket, hotel, enz.). Het **Europese programma voor solidariteit en beheer van de migratiestromen (AMIF)**, waarvan de AIG gebruik maakt, bestrijkt een bepaalde periode, na afloop waarvan een nieuw project moet worden ingediend. Na een lang proces moet de beslissing nog op ministerieel niveau worden genomen. Vervolgens wordt het toegekende budget in verschillende tranches vrijgegeven na goedkeuring door de Inspecteur van Financiën. In de tussentijd kan niet worden deelgenomen aan de vluchten naar de bestemming omdat er geen kosten kunnen worden gemaakt; **de AIG kan de haar toegewezen opdrachten dus niet volledig en doeltreffend uitvoeren**. De laattijdige vrijmaking van middelen is een jaarlijks fenomeen en wordt nog problematischer aan het begin van een nieuwe periode (nieuw project).

Aan het einde van de vorige periode introduceerde de AIG in **maart 2022** een **nieuw project om voor de periode 2022-2023-2024 100% financiële steun te krijgen** in het kader van het tijdelijke Europees Fonds voor asiel, migratie en integratie (AMIF).¹⁵ Het AIG-project werd pas definitief gevalideerd op 22/12/2022¹⁶, hetgeen een onmiskenbare impact had op de uitvoeringsmodaliteiten van de controles in 2022.

¹⁴ In 2022, werd het toezicht op gedwongen terugkeer uitgevoerd door twee gedetacheerde personeelsleden van de geïntegreerde politie, waarvan de dagtaak voor 100% uit controleopdrachten en de erbij horende administratie bestaat, bijgestaan door vast leden van de directie Audit en Inspectie.

¹⁵ De nieuwe programmatieperiode bestrijkt de jaren 2021 tot en met 2027 en de eerste toewijzing van middelen van 1er januari 2022 tot en met 31 december 2024. Het AIG-project voor de periode 2022-2023-2024 omvat een dynamisch concept met als doel extra voltijds personeel aan te werven voor de controle op gedwongen terugkeer via detachering.

¹⁶ Ministerieel besluit tot toekenning van een subsidie aan de AIG-organisatie in het kader van het Fonds voor asiel, migratie en integratie.

De AIG blijft daarom pleiten voor de **structurele integratie van de controleopdracht inzake gedwongen terugkeer binnen de AIG**, waarvoor vaste en terugkerende personeels- en budgettaire middelen nodig zijn. Op die manier zou de controle niet langer jaarlijks afhankelijk zijn van hypothetische Europese middelen die worden toegekend om de kosten te dekken. Dit zou het ook mogelijk maken om onder meer tegemoet te komen aan de kritiek van het Federaal Migratiecentrum (Myria) dat de AIG slechts een fractie van het aantal pogingen tot verwijdering controleert.

4.3. OPERATIONELE RISICOANALYSE

Hoewel het AIG-personeel dagelijks blijkt geeft van een grote flexibiliteit en de controles op gedwongen terugkeer die een verhoogd risico inhouden zo goed mogelijk uitvoert, kan **de AIG geen redelijke zekerheid bieden dat alle (risicovolle) verwijderingen worden gecontroleerd**.

Om te komen tot een doeltreffend systeem van controle op gedwongen terugkeer en rekening houdend met de menselijke en budgettaire middelen waarover de AIG beschikt, moet de **keuze van de controleopdrachten** op gedwongen terugkeer worden verfijnd op basis van een doeltreffende en efficiënte operationele risicoanalyse.¹⁷

De Algemene Inspectie analyseert systematisch de van DVZ verkregen informatie, aangevuld met informatie van de bevoegde Federale Politiediensten. Op basis van een **eerste analyse van de externe risico's** (oriëntatiematrix) maakt de AIG een eerste selectie van verwijderingen die aan controle kunnen worden onderworpen.¹⁸

Er wordt prioriteit gegeven aan de controle op de verwijdering van **kwetsbare personen of groepen** zoals de gezinnen met kinderen, de zwangere vrouwen, de niet-begeleide minderjarigen en de personen die speciale (psychologische of fysieke) zorg nodig hebben.

Daarnaast wordt bijzondere aandacht besteed aan verwijderingen met een **verhoogd risico** op verzet en dus ook aan het mogelijke gebruik van legale dwangmiddelen als gevolg daarvan.¹⁹ Indicaties in dit verband zijn onder meer gekend agressief gedrag, eerdere mislukte verwijderingspogingen, een gewelddadig crimineel verleden en de houding van de te verwijderen persoon tegenover een terugkeer. Andere elementen die de beslissing kunnen beïnvloeden zijn: oproepen tot verzet door aanhangers, mediagevoelige kwesties, het land van bestemming, nieuwe escorteurs, een beveiligde vlucht (NRO, JRO, CRO), een lange doorreis, enz.

¹⁷ Met het oog op de kwalitatieve uitvoering van controleopdrachten, de optimalisering van interne werkzaamheden, organisatie en kennisoverdracht is het operationele proces van gedwongen terugkeer in 2021 in kaart gebracht, beschreven en gedocumenteerd. Dit omvat een risicoanalyse.

¹⁸ Zo kan bijvoorbeeld prioriteit worden gegeven aan de controle op de gedwongen terugkeer van een moeder en haar twee kinderen (kwetsbare personen) die als DEPU van de luchthaven van Brussel vertrekken, terwijl tegelijkertijd een man als DEPA dezelfde luchthaven verlaat.

¹⁹ Het is echter niet gemakkelijk om de risico's en mogelijke moeilijkheden van gedwongen terugkeer in te schatten. Elke tenuitvoerlegging houdt een mogelijk risico in. Een uit te zetten persoon kan aanvankelijk kalm zijn en aangeven dat hij wil vertrekken, maar dan plotseling agressief of onhandelbaar worden zonder duidelijke reden.

Vervolgens onderzoekt de AIG de gedetailleerde informatie om **een specifieke risicoanalyse van externe en interne factoren** uit te voeren (dossier, informatie over eerdere pogingen, profielfiche, fiche met speciale behoeften, informatie over escorteurs, enz.) en voor de praktische organisatie van de controle (toewijzing van middelen, locaties, tijdschema, veiligheid, vervoer, reisroute, verblijf in het buitenland, enz.). Het voorstel wordt gecontroleerd en vervolgens gevalideerd door de directie.²⁰

4.4. BEVOEGDHEID VAN DE AIG INZAKE GEDWONGEN TERUGKEER

Het personeel van de AIG is gemachtigd de operationele uitvoering van elke gedwongen terugkeer geheel of gedeeltelijk te controleren, **zonder beperkingen ten aanzien van de interveniërende actoren** (DVZ, politie, enz.) **en de locaties** (gevangenis, gesloten centrum, politielokalen).

Zodra de controle begint en zo snel mogelijk, **identificeert het AIG-personeel zich formeel** aan de te verwijderen persoon, alsmede aan het personeel dat belast is met de begeleiding, en indien nodig aan het omkaderende dispositief (vertrouwenspersoon, MPOT-leden, arts, enz.). Zij informeren hen over hun rol als toezichthoudende instantie en herinneren hen eraan dat de gedwongen terugkeer moet plaatsvinden met inachtneming van de fundamentele mensenrechten.

Bij de uitoefening van haar controleopdracht op de gedwongen terugkeer grijpt de AIG onmiddellijk in wanneer zij vaststelt dat de normen of richtlijnen niet worden nageleefd, dat zich risico's voordoen voor de fysieke integriteit van de te verwijderen personen of dat individuele rechten en vrijheden niet worden geëerbiedigd. De AIG verzoekt tevens alle nodige maatregelen te nemen om eventuele incidenten te voorkomen en te verhelpen, tot en met het onderzoeken van de mogelijkheid om de verwijderingsoperatie te onderbreken. Deze uiteindelijke beslissing zal worden genomen op basis van een permanente risicoanalyse en in overleg met de verantwoordelijke van de escorte ter plaatse. De naleving van het principe "**geen verwijdering tegen elke prijs**" en van het stappenplan is essentieel.

Overeenkomstig de wettelijke voorschriften stelt de AIG **van elke controle een chronologisch verslag op** met de vaststellingen, eventueel aangevuld met aanbevelingen. Dit verslag wordt verzonden om de bevoegde autoriteiten en de betrokken diensten op transparante wijze te informeren over de uitvoering en de controle op de gedwongen terugkeer.²¹

Daarnaast **rapporteert de AIG jaarlijks aan de minister van Binnenlandse Zaken over deze essentiële opdracht** door middel van dit verslag. Het verslag, met eventuele opmerkingen van de minister, wordt door hem aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat overgemaakt.²²

²⁰ Om haar interne processen te verbeteren, heeft het AIG eind 2022 besloten haar risicoanalysemodel met betrekking tot de controle op gedwongen terugkeer te conceptualiseren. In afwachting van de ontwikkeling van een specifieke toepassing voor dit gebruik, heeft de directie Audit en Inspectie een instrument ontwikkeld waarmee kan worden nagegaan of de risico's goed zijn geïdentificeerd en beoordeeld en waarmee de controleopdrachten kunnen worden geprioriteerd.

²¹ Koninklijk besluit van 19 juni 2012 - Art 5 - 9/3. "Dit verslag is bestemd voor de minister van Binnenlandse Zaken, de minister (staatssecretaris) die bevoegd is voor de Toegang tot het Grondgebied, het Verblijf, de Vestiging en de Verwijdering van Vreemdelingen, de overheid die de beslissing tot verwijdering genomen heeft en naar de betrokken politieverantwoordelijken."

²² Koninklijk besluit van 19 juni 2012 - Art5 - 9/4.

5. OVERZICHT VAN DE CONTROLES UITGEVOERD DOOR DE AIG

De door de AIG in 2022 verrichte controles zijn in overeenstemming met het rechtskader ter uitvoering van de EU-richtlijn inzake terugkeer. Zij bestonden echter hoofdzakelijk uit controles van een **deelaspect van het verwijderingsproces op Belgische grondgebied**, afhankelijk van de reële personeelscapaciteit en het budget. Dit zijn inschepingscontroles voor zowel de terugkeer van te verwijderen personen met commerciële vluchten als met door België georganiseerde beveiligde vluchten.

De controle op gedwongen terugkeer tot het land van bestemming door de AIG was niet mogelijk wegens het ontbreken van een budgetgarantie. De uitvoering van de controles was derhalve voornamelijk gericht op **aanvullende inschepingscontroles**. De uitvoering van controles op beveiligde vluchten van FRONTEX naar het land van bestemming is in de loop van het jaar verminderd in vergelijking met voorgaande jaren, om redenen van efficiëntie, zoals de impact (hypotheek) op de beschikbare capaciteit voor andere toezichtsoverdrachten.

Ondanks de bovengenoemde beperkingen en de nog steeds bestaande gevolgen van de COVID-19-pandemie in de eerste 5 maanden van 2022 heeft de AIG, **95 gedwongen terugkeercontroles uitgevoerd voor in het totaal 130 betrokken personen** (131 personen in 2019, 206 in 2020 en 213 in 2021).

5.1. EVOLUTIE VAN HET AANTAL CONTROLES DOOR DE AIG

Tabel 6

	2018	2019	2020	2021	2022
Luchtvaartpolitie Zaventem					
Lijnvlucht tot en met het aan boord gaan	68	59	99	118	79
Lijnvlucht tot en met bestemming	6	8	3	4	0
Beveiligde vlucht tot en met het aan boord gaan, inclusief in het buitenland	7	2	1	3	5
Beveiligde vlucht tot en met de bestemming	0	3	3	4	2
Lijnvlucht in geval van transit via een luchthaven in België	2	0	0	3	7
Luchtvaartpolitie Gosselies					
Lijnvlucht tot en met aan boord gaan	12	24	22	0	0
Antwerpse Scheepvaartpolitie					
Verstekelingen	1	0	0	0	0
Spoorwegpolitie Brussel					
Gedwongen terugkeer per trein	0	0	0	0	2
Totaal	96	96	128	132	95²³

²³ Zie ook punt 4.2 van dit verslag.

5.2. AANTAL PERSONEN BETROKKEN BIJ DE CONTROLES AIG

Tabel 7

Controles	DEPA	ANAD	DEPU	INAD	
Lijnvlucht tot en met het aan boord gaan	54	0	39	0	
Lijnvlucht tot en met de bestemming	0	0	0	0	
Beveiligde vlucht tot en met het aan boord gaan, inclusief in het buitenland	22	1	0	0	
Beveiligde vlucht tot en met de bestemming	12	0	0	0	
Gedwongen terugkeer per trein naar instappen	0	0	2	0	
TOTAAL	88	1	41	0	130²⁴

5.3. GEBRUIKTE DWANGMIDDELEN TIJDENS DE CONTROLES AIG

Tabel 8

Franse gordel	51
Quick-release handboeien	4
Reguliere handboeien	4
Enkelbanden	13
Veiligheidshelm	0
Geboeid aan de voorkant	5
Geboeid aan de achterkant	4
Dragen van de persoon	7
Fysieke dwang	8
Totaal	96²⁵

²⁴ Een te verwijderen persoon wordt waarschijnlijk meer dan eens geteld, aangezien het om een poging gaat.

²⁵ Op dezelfde persoon kunnen verschillende dwangmiddelen worden toegepast.

5.4. WEERSTAND TIJDENS DE CONTROLES AIG

Tabel 9

Roepen / Schreeuwen / Beledigen / Bedreigen	12
Uitvoeren van accordeonbewegingen	5
Schoppen	2
Passieve weerstand	14
Bijten	1
Spuwen	0
Spuwen met bloed	0
Uitkleden	0
Kopstoten	2
Zelfverwonding	4
Poging tot vrijmaken / losmaken	1
Poging tot ontsnapping	0
Fecaliën	1
Totaal	42²⁶

5.5. LICHAAMELIJK LETSEL TIJDENS DE CONTROLES AIG

Tijdens de uitvoering van haar controleopdrachten inzake gedwongen terugkeer in 2022 heeft de AIG (oppervlakkige) verwondingen vastgesteld bij **vijf te verwijderen personen en twee Duitse escorteurs**.²⁷

Bij drie van de betrokken DEPA's zijn de verwondingen veroorzaakt door de DEPA's zelf (**zelfverwonding**) die gebruik maakten van de momenten van privacy die hun waren toegestaan om de voorzieningen te gebruiken. De eerste sneed in zijn armen met een half scheermesje dat hij in een meegebrachte plastic fles had verstopt. De tweede sneed ook in zijn armen en slikte vervolgens het daarvoor gebruikte voorwerp in. Hij klaagde over hevige buikpijn, weigerde te zeggen wat hij had ingeslikt en werd naar het ziekenhuis gebracht. De derde sneed zijn in zijn armen met aluminiumfolie dat als een snijvoorwerp was gemaakt en in zijn lunchbox was verstopt. De vierde verwondde zichzelf tijdens de overbrenging naar het voertuig van het bureau T met de metalen steeltjes van zijn masker (covid).

De betrokken 5ème DEPA was op transit onder Duitse escorte. Tijdens deze terugkeeroperatie zou de DEPA zich hevig verzet hebben, **klappen** gegeven **en gebeten hebben** tijdens de inschepping op Duits grondgebied. Het linker jukbeen van de DEPA was licht gezwollen. Een van de escorteurs had een gezwollen rechteronderarm en de rechteronderarm van een tweede escorteur vertoonde een bijtwonde.

²⁶ Dezelfde persoon kan verschillende manieren van verzet gebruiken.

²⁷ Alle betrokkenen (DEPA en escorteurs) werden medisch behandeld door het Brussels Airport Rescue Team (BART).

6. OVERZICHT VAN OPSTANDEN AAN BOORD GEMELD DOOR LPA

Vlucht SN229 (Brussels Airlines) naar Cotonou (Benin) op 26-02-2022

De ANAD geeft aan absoluut niet te willen vertrekken. Zij weigert ons dienstvoertuig te verlaten. Aan boord van het vliegtuig zijn er twee vrouwelijke passagiers die weigeren te gaan zitten en sporen andere passagiers aan dit ook te doen. De boordcommandant kan uiteindelijk gemoederen bedaren. Verwijderingspoging wordt niet afgebroken.

Vlucht SN231 (Brussels Airlines) naar Cotonou (Benin) op 03-03-2022

Overbrenging en boarding stellen op zich geen probleem. DEPA is weigerachtig om te vertrekken en is emotioneel (weent).

Bij het boarden van de andere passagiers begint hij te wenen en is hij onrustig.

Passagiers weigeren te gaan zitten en zeggen tegen escorteurs dat ze de DEPA op een onmenselijke manier behandelen.

Situatie lijkt door tussenkomst van de boordcommandant gekalmeerd en het begeleidingsdispositief verlaat het vliegtuig. Bij de pushback staan opnieuw steeds meer passagiers recht. De boordcommandant breekt de verwijderingspoging af en het vliegtuig wordt opnieuw aan de gate geplaatst.

Vlucht SN205 (Brussels Airlines) naar Conakry (Guinee) op 19-07-2022

De DEPA verzet zich bij het boarden en wordt terug in het dienstvoertuig geplaatst voor het plaatsen van velcro's.

Hij wordt aan boord gedragen en verzet zich hevig. Aan boord begint hij luidkeels te roepen op het moment dat andere passagiers aan boord komen. Situatie kan gekalmeerd worden maar vlak voor het einde van de boarding ontstaat er toch een felle weerstand van enkele passagiers.

De situatie kan opnieuw gekalmeerd worden. Door een woordenwisseling tussen een passagier en een crewlid vlak voor het sluiten van de deuren, opstaat er opnieuw een opstand.

De boordcommandant besluit hierop dat het escortedispositief het vliegtuig moet verlaten.

Vlucht AH2063(Air Algérie) naar Algiers (Algerije) op 02-11-2022

De DEPA geeft bij aankomst onmiddellijk aan absoluut niet te willen vertrekken. Bij het aan boord brengen is er hevig verzet van de DEPA. Hij spuwt, bijt en tracht een kopstoot te geven.

De escorteurs slagen er toch in betrokkene aan boord te dragen en hem in zijn stoel te plaatsen. De escorteurs hebben betrokkene onder controle maar hij roept de hele tijd verwensingen naar escorteurs en andere passagiers. De passagiers worden hierdoor onrustig en de boordcommandant besluit de verwijderingspoging af te breken. 2 escorteurs lopen verwondingen op.

7. OVERZICHT VAN KLACHTEN

In een informatieblad over de detentie van migranten²⁸ somt het Europees Comité ter Preventie van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT) de waarborgen op die tijdens de detentie moeten worden geboden, waaronder mechanismen voor het indienen van klachten.

Op plaatsen waar te verwijderen personen worden aangehouden, zijn er verschillende mechanismen die een externe controle van een klacht mogelijk maken: gerechtelijke controle (Raadkamer, Kamer van inbeschuldigingstelling), de Klachtencommissie van de FOD Binnenlandse Zaken, federale ombudsmannen, niet-gouvernementele organisaties die geaccrediteerd zijn om toegang te krijgen tot de accommodatie/ centra, parlementaire controle (via parlementaire vragen en bezoeken), enz.

Deze mechanismen bestaan met betrekking tot de uitvoering van verwijderingen door de politie. Klachten kunnen worden ingediend bij de geïntegreerde politie en de externe controleorganen, namelijk het Comité P en de AIG.²⁹

Tijdens de uitvoering van een controleopdracht voor gedwongen terugkeer identificeren AIG-medewerkers zich aan de te verwijderen persoon en aan de andere aanwezigen die verantwoordelijk zijn voor de omkadering en de escorte. Vanaf dit eerste contact wordt **de te verwijderen persoon geïnformeerd over de rol van de AIG**. De AIG-medewerkers spreken met de te verwijderen persoon om informatie in te winnen, bijvoorbeeld over de omstandigheden waaronder de gedwongen terugkeer tot dusver heeft plaatsgevonden en over zijn of haar gemoedstoestand.³⁰

De AIG-medewerkers communiceren over **klachtenmechanismen** op basis van hun analyse van de situatie tijdens het feitelijke verwijderingsproces. Indien de te verwijderen persoon meewerkt aan de gedwongen verwijdering zonder klachten te uiten (inbreuken/dreiging van schade aan zijn of haar fysieke/psychische integriteit, schending van zijn of haar menselijke waardigheid, enz.) ten opzichte van de belanghebbenden in dit proces, moeten de AIG-medewerkers ervoor zorgen dat zij de gemoedstoestand van de persoon niet beïnvloeden tijdens de momenten waarop zij met de persoon in gesprek gaan. De beslissing om het initiatief te nemen om de vreemdeling op dat moment en in een dergelijke situatie te informeren over de klachtenregeling heeft weinig zin en kan zelfs een risico vormen voor het verdere verloop van de gedwongen terugkeer.

²⁸ Themablad Ref CPT/Inf. (2017)3.

²⁹ De AIG is altijd vastbesloten geweest om bij het onderzoek van elke klacht of aanklacht waarvan zij kennis heeft, de concrete informatie (in tijd en plaats omschreven feiten) te behandelen.

³⁰ Het is niet de taak van de leden van de AIG om inhoudelijke discussies aan te gaan over de gegrondheid van het door de autoriteit (DVZ) genomen administratieve verwijderingsbesluit. Alleen de uitvoering van de gedwongen terugkeer wordt gecontroleerd.

Om een overzicht te geven van de klachten in 2022 werd contact opgenomen met de volgende diensten:

- AIG - Directie individuele onderzoeken (AIG/IGEO)
- Vast Comité van toezicht op de politiediensten (Comité P)
- Federale Politie - Dienst Interne Toezicht en Kwaliteit (TIWK)
- Federale Politie - LPA/Directie

Zowel het Comité P³¹ als de Dienst Toezicht Interne werking en Kwaliteit van de Federale Politie (TIWK) hebben verklaard dat zij niet op de hoogte zijn van klachten in het kader van gedwongen terugkeeroperaties.

De AIG werd zowel door haar eigen directie Individuele Onderzoeken (IGEO) als door de afdeling *Tucht* van de directie LPA in kennis gesteld van een klacht van twee te verwijderen personen na een poging tot gedwongen terugkeer zonder escorte van de Federale Politie op 20/01/2022.³²

Deze klacht werd ontvangen door het gesloten centrum 127 bis. Deze twee personen verklaarden dat ze fysiek waren mishandeld door enkele Federale Politieambtenaren op Brussels Airport en dat het incident begon met een verzoek om te gaan roken.

Een proces-verbaal wegens weerspanning tegen de twee te verwijderen personen werd door LPA opgesteld en naar het parket van Brussel (Halle-Vilvoorde) gestuurd.

Tot slot werd **in 2022 één formele klacht ingediend en deze maakt het voorwerp van een lopend gerechtelijk dossier.**

³¹ Comité P meldt een incident dat plaatsvond op 29 juni 2022, maar in het kader van een grenscontrole. Dit is geen klachtendossier inzake gedwongen terugkeer.

³² De AIG was die dag niet aanwezig op de luchthaven in het raam van haar controleopdracht op de gedwongen terugkeer.

8. EXTERNE ORIËNTATIE EN PARTNERSCHAP

8.1. WORKSHOP PORTUGAL

Op uitnodiging van de Portugese Algemene Inspectiedienst (IGAI) heeft de AIG deelgenomen aan een workshop op 23 en 24 juni 2022 in Lissabon.

De workshop met als centrale thema de eerbiediging van de fundamentele mensenrechten, belichtte **goede praktijken inzake het onafhankelijke toezicht op de gedwongen terugkeer** van onderdanen van derde landen op lijnvluchten.

Vanuit haar expertise als Belgische toezichtsorgaan benadrukte de AIG onder meer de absolute noodzaak van communicatie, samenwerking en coördinatie tussen het toezichtsorgaan en de externe partners die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de gedwongen terugkeer.

In haar slottoespraak, in aanwezigheid van de Portugese minister van Binnenlandse Zaken, benadrukte de Portugese inspecteur-generaal, mevrouw Cabral Ferreira, de **meerwaarde van de Belgische Algemene Inspectiedienst bij het toezicht op gedwongen terugkeer**. De uitvoering van een doeltreffende risicoanalyse op basis van een sterke informatiepositie, zoals uitgelegd door de AIG, werd als voorbeeld genoemd.

8.2. OPLEIDING VOOR LEDEN DIE MET TOEZICHT BELAST ZIJN

Op verzoek van de AIG is door de Nationale Politieacademie (ANPA) een specifieke opleiding ontwikkeld voor het personeel dat belast is met de controle op gedwongen terugkeer.

De eerste sessie van deze opleiding vond plaats op 26 oktober 2022 op Brussels Airport in samenwerking met de ANPA en de Luchtpolitie van de Federale Politie (LPA).

De doelstellingen van deze opleiding zijn het ontwikkelen en onderhouden van vaardigheden m.b.t. de kennis van de specifieke toegelaten dwangmaatregelen en het verankeren van het onafhankelijke karakter van de AIG als controleorgaan en het verbeteren van het kwaliteitsniveau van haar prestaties. Met deze opleiding geeft de AIG blijk van het belang dat zij hecht aan de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van alle personen, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare vreemdelingen.

8.3. EUROPEES COMITÉ VOOR DE PREVENTIE VAN FOLTERING EN ONMENSELIJKE OF VERNEDERENDE BEHANDELING OF BESTRAFFING (CPT)

Een delegatie van het Comité voor de preventie van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT) van de Raad van Europa heeft België bezocht voor een controle op 8 november 2022 van een gedwongen terugkeer naar Kinshasa van vreemdelingen die uitgeprocedeerd waren om in het land te blijven.

Meer bepaald heeft het CPT de behandeling en de detentieomstandigheden van deze personen onderzocht, alsook de procedures en de waarborgen die op hen van toepassing zijn in het kader van hun verwijdering door middel van een door en vanuit België en Cyprus georganiseerde beveiligde vlucht naar de Democratische Republiek Congo.

In de loop van deze opdracht heeft het CPT verschillende gesprekken gevoerd, onder meer met vertegenwoordigers van de AIG, in haar hoedanigheid van instantie die verantwoordelijk is voor het toezicht op de uitvoering van gedwongen terugkeer door de Federale Politie en de dienst Vreemdelingenzaken.

De terugkoppeling met het CPT zal worden georganiseerd in de vorm van een virtuele bijeenkomst met de vertegenwoordigers van de AIG in het eerste kwartaal van 2023 en zal in het volgende verslag hernomen worden.

8.4. EUROPESE MONITORING OP GEDWONGEN TERUGKEER

De AIG maakte officieel deel uit van een door Europa ondersteund project inzake Forced-Returned Monitoring (FRoM III) dat in 2018 van start ging. De doelstelling van dit project was tweeledig: FRONTEX-monitoren een uniforme opleiding geven met een sterke focus op de eerbiediging van de mensenrechten tijdens gedwongen terugkeer en tevens hun beschikbaarheid mogelijk maken om door FRONTEX georganiseerde gedwongen terugkeeroperaties te monitoren.

Sindsdien verleent FRONTEX ook financiële en logistieke steun (het boeken van vluchten) voor een groot deel van de verwijderingen via reguliere lijnvluchten.

De AIG heeft zich ertoe verbonden deel te nemen aan het door FRONTEX georganiseerde toezicht op terugkeervluchten. In 2022 heeft zij dit partnerschap geconsolideerd door deel te nemen, als nationale monitor, aan 5 opdrachten van gedwongen terugkeer via beveiligde vluchten die door FRONTEX worden gefinancierd en/of georganiseerd, en aan 2 controleopdrachten als FRONTEX-monitor voor vluchten naar het land van bestemming.

9. AANBEVELINGEN

Om bij te dragen tot de optimalisering van de uitvoering van een humaan verwijderingsbeleid, heeft de AIG de mogelijkheid om **verbetermaatregelen te stimuleren middels aanbevelingen of aandachtspunten** aan de betrokken partners.

De AIG achtte het niet opportuun **vorige aanbevelingen** te herhalen omdat zij ofwel in de praktijk worden vertaald ofwel zijn opgenomen in de thematische dossiers die zij volgt en die in punt 12 worden uiteengezet.

Voor het jaar 2022 heeft de AIG een aantal bevindingen en daarmee samenhangende aanbevelingen gedaan. Dit was met name het geval bij een gedwongen terugkeeroperatie op een beveiligde vlucht naar Kinshasa³³ en waarvoor de AIG **verbeterpunten voor zowel LPA als DVZ** heeft vastgesteld en geformuleerd.

Over deze verschillende punten vond **constructief overleg** plaats tussen de AIG en de betrokken partnerdiensten.

9.1. AANBEVELINGEN VOOR LPA

(1) Risicoanalyse inzake de bestemming en de reis

De AIG constateerde dat de risicoanalysedocumenten (ook met betrekking tot de bestemming) die LPA in de voorbereidende fase van een operatie (JRO Kinshasa) had ingediend, feitelijke informatie bevatten, nuttig voor de goede uitvoering van de opdracht, maar geen risicoanalyse vormden in de zin van ministeriële omzendbrief CP3³⁴. Het ontbrak onder meer aan een risico-identificatie en -beoordeling, alsook aan controleacties of specifieke richtlijnen in verband met de identificatie van risico's die inherent zijn aan de uitvoering van gedwongen terugkeeroperaties in het algemeen en de uitvoering van deze operatie in het bijzonder.

Op verzoek van de AIG³⁵ heeft LPA op 07/11/22 aanvullende documenten verstrekt, die zijn geanalyseerd in het licht van de CP3 en de toepasselijke richtlijnen.

³³ JRO Kinshasa dd. 08/11/2022.

³⁴ 29 MAART 2011 - Rondzendbrief CP3 betreffende organisatiebeheersing in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

³⁵ Brief IG aan directeur LPA dd. 04/11/22 betreffende risicoanalyse van JRO Kinshasa.

Na analyse van de documenten constateerde de AIG het volgende:

- a) De risicoanalyse van LPA komt inzake het welzijnsaspect in grote lijnen overeen met wat de richtlijnen en de procedures van de Federale Politie ter zake voorschrijven. De adviezen van de Interne Directie Preventie en Bescherming op het Werk (CGWB) van de Federale Politie en het Basisoverlegcomité (BOC) zijn echter niet opgenomen. Dit roept vragen op over de kwaliteitscontrole van de inhoud van de risicoanalyse door de 2de lijn (organisatorische controlebenadering) en over de validering van deze risicoanalyse in het kader van de wettelijke procedures (welzijnsbenadering);
- b) Met betrekking tot de organisatorische controle werden enkele problemen vastgesteld:
 - Gelet op bovenstaande opmerking en het ontbreken van advies van CGWB over deze risicoanalyse, kan de AIG geen redelijke zekerheid geven dat het antwoord op de vragen, die in het kader van de organisatorische controle³⁶ moeten worden gesteld, positief is.
 - De risicoanalyse is meer een samenvattend overzicht van de risico's en een beschrijving van enkele basismaatregelen of een verwijzing naar bestaande maatregelen die in andere documenten zijn opgenomen.
 - Er is een link naar het operatieorder, maar de samenhang ontbreekt.

De talrijke verwijzingen naar andere documenten (richtlijnen, nota's en andere risicoanalyses) tonen aan dat het risicobeheer door LPA niet wordt genegeerd en dat er bij de voorbereiding en de uitvoering van activiteiten rekening mee wordt gehouden. Toch is het voor de AIG niet duidelijk hoe de geplande maatregelen zullen worden uitgevoerd en hoe de uitvoering ervan zal worden gestuurd, opgevolgd, gemonitord en geëvalueerd.

De manier waarop LPA haar processen en richtlijnen inzake risicoanalyse voor de verwijderingen op beveiligde vluchten in 2023 zal aanpassen en verbeteren, zal door de AIG in het bijzonder worden opgevolgd.

(2) Coördinatievergadering op 7 november 2022

Tijdens de voorbereidende coördinatievergadering voor de JRO Kinshasa op 8 november 2022 heeft de AIG vastgesteld dat de Escort Leader Adjunct **aan het begin** van de vergadering afwezig was. De verklaring voor deze afwezigheid werd op de dag van de JRO aan de AIG verstrekt en hield verband met een probleem van beschikbaarheid vanwege de verlenging van een vergadering voorafgaand aan de coördinatievergadering van de JRO.

³⁶ Ter herinnering: (1) zijn de risico's geïdentificeerd? (2) zijn de risico's geëvalueerd? (3) is er een dispositief voorzien en ingevoerd voor de monitoring van controleacties? (4) is voor elk geïdentificeerd risico een controleactie voorzien?

(3) Procedure voor veiligheidsfoullering en medisch onderzoek

Tijdens de uitvoering van de opdracht door LPA stelde de AIG zich de vraag of het door de arts uitgevoerde summier medische onderzoek van de DEPA's onder de best mogelijke veiligheidsomstandigheden was uitgevoerd, aangezien dit onderzoek voorafging aan de veiligheidsfoullering.

Volgens de AIG moet de volgorde waarin de veiligheidsfoullering van de DEPA en het medische onderzoek door de arts worden uitgevoerd, gebaseerd zijn op een afweging van de veiligheid van de deelnemers, met het oog op de CP3. In de voorbereidende documenten en het operatiebesluit is niet bepaald in welke volgorde de veiligheidsfoullering van de DEPA en het medisch onderzoek door de arts zullen plaatsvinden.

(4) Procedure voor het melden van incidenten

De AIG werd in kennis gesteld van een incident van geweld door een DEPO tegen een escorteur tijdens een verwijdering door LPA Gosselies³⁷ en een ander incident met zelfverwonding in de locaties van LPA BruNat³⁸.

Afgezien van het belang voor de AIG om kennis te nemen van deze informatie in het kader van het toezicht op de gedwongen terugkeer, heeft de AIG vastgesteld dat de procedure voor het melden van incidenten zoals bepaald in de omzendbrief GPI62³⁹ niet correct is toegepast, aangezien alleen een dringende operationele melding aan de Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie (DAO) is uitgevoerd, terwijl de GPI62 ook voorziet in een administratieve melding aan de Algemene directie Middelen- en Informatiebeheer (DGR) in het perspectief van het toezicht, het beheer en de kwalitatieve en kwantitatieve analyse van de gebeurtenissen.⁴⁰

Het probleem van het melden van incidenten werd in aanwezigheid van de directeur LPA aan de orde gesteld tijdens het jaarlijkse overleg op 17/11/2022, waarbij de AIG werd geïnformeerd over het bestaan van een interne nota over het door LPA ingevoerde proces om de DAO te informeren over incidenten, maar waarin de richtlijnen over de administratieve verslagen die naar de DGR moeten worden gestuurd, niet zijn opgenomen.

³⁷ Terugdrijving van een ANAD door LPA Gosselies op 21/04/2022 naar Tunesië.

³⁸ Mislukte poging tot gedwongen terugkeer zonder politiebegeleiding op 13/12/2022.

³⁹ Omzendbrief GPI62 betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op 2 niveaus - Hoofdstuk IV melding van incidenten

⁴⁰ De **administratieve** melding aan DGR is **systematisch en verplicht**, ongeacht of er al dan niet een dringende operationele melding aan vooraf is gegaan. Het is een uitgebreidere en omstandige mededeling met het oog op kwantitatieve en kwalitatieve analyses en het nemen van latere maatregelen, met name op het gebied van preventie in verband met welzijn en optimalisering van de opleiding.

Nr.	Aanbevelingen
(1)	De AIG beveelt de invoering aan van een systemische en methodologische risicobenadering die (1) gericht is op de controle van de activiteiten van LPA, met name die welke verband houden met door LPA uitgevoerde gedwongen terugkeeroperaties en (2) resulteert in een alomvattende risicocultuur binnen LPA.
(2)	Gezien de sleutelrol van een Escort Leader, zijn back-up en plaatsvervangers bij zowel de voorbereiding als de uitvoering van een grootschalige terugkeeroperatie en onder meer het belang van hun coördinatie ter plaatse, vestigt de AIG de aandacht van LPA op de noodzaak dat alle verantwoordelijken die betrokken zijn bij de operationele uitvoering van een gedwongen terugkeer vanaf het begin deelnemen aan de gehele voorbereidende coördinatievergadering.
(3)	De AIG beveelt aan dat LPA nadenkt over de volgorde waarin het veiligheidsfouilleren en het medische onderzoek moeten worden uitgevoerd vanuit het oogpunt van naleving van de CP3 en op basis van de respectieve operationele risico's. Voorts beveelt de AIG aan deze reflectie te vertalen in een duidelijke, ondubbelzinnige procedure die in het operatieorder wordt beschreven en tijdens de briefing aan de personeelsleden wordt uitgelegd.
(4)	De AIG beveelt aan dat LPA zich houdt aan de door GPI62 voorgeschreven normen voor incidentenmelding, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de administratieve meldingen die verplicht en systematisch aan DGR worden toegezonden en de meldingen die in real time aan DAO worden toegezonden en een dringend operationeel doel hebben. In dit verband beveelt de AIG aan dat LPA haar interne dienstnota op dit punt aanpast.

9.2. AANBEVELINGEN VOOR DVZ EN LPA

(5) Toezicht op het Frontex-uitvoeringsplan (*Implementation Plan*)

Bij gedwongen terugkeeropdrachten middels beveiligde vluchten die door België onder auspiciën van FRONTEX (JRO) worden georganiseerd, wordt door FRONTEX een uitvoeringsplan opgesteld ter informatie van de deelnemende landen. Een van de bijlagen van dit uitvoeringsplan beschrijft de dwangmiddelen die overeenkomstig de Belgische wetgeving zijn toegestaan.

Het is de verantwoordelijkheid van de eerstelijnscontrole van zowel DVZ als LPA om tot elke prijs het risico te vermijden dat deelnemende lidstaten, die in hun nationale wetgeving het gebruik van andere dwangmaatregelen toestaan dan die welke in België zijn toegelaten, enkel deze op basis van het FRONTEX-uitvoeringsplan toepassen op een Belgische JRO.

Toen de AIG tijdens een JRO naar Kinshasa⁴¹ een eerste discrepantie constateerde, kondigde DVZ aan dat zij stappen ondernam om haar interne controlelijst voor het FRONTEX-uitvoeringsplan aan te passen.

⁴¹ Controle van een beveiligde vlucht (JRO) georganiseerd door België naar Kinshasa dd. 19/01/2022

Tijdens de voorbereidende fase voor de uitvoering van de controle van een andere JRO naar Kinshasa⁴² heeft de AIG een nieuwe afwijking geconstateerd betreffende de ontoereikendheid van de in het uitvoeringsplan van FRONTEX aangegeven dwangmiddelen met de Belgische wetgeving.

De AIG heeft LPA in kennis gesteld van haar bevindingen en de Belgische Escort Leader van deze opdracht, die als enige bevoegd is om het gebruik van dwangmiddelen binnen het Belgische wettelijke kader toe te staan, heeft deze afwijking in het uitvoeringsplan van FRONTEX onmiddellijk rechtgezet en de deelnemende landen daarvan in kennis gesteld.

Na onderzoek van het Belgische operatieorder is gebleken dat de daarin genoemde dwangmiddelen in overeenstemming zijn met het toepasselijke Belgische rechtskader en correct zijn vermeld.

(6) Lijst van deelnemende landen

Ter gelegenheid van de coördinatievergadering ter voorbereiding van de JRO Kinshasa op 8 november 2022 merkte de AIG op dat er nog onzekerheid bestond over het exacte aantal DEPA's en hun escorteurs die uit een deelnemende EU-lidstaat komen. DVZ en LPA zijn overeengekomen deze kwestie na de coördinatievergadering op te volgen.

Nr.	Aanbevelingen
(5)	Overeenkomstig de ministeriële richtlijnen van 16 maart 2022 ⁴³ beveelt de AIG, DVZ en LPA de absolute noodzaak aan van een grondige voorafgaande kwaliteitscontrole (eerstelijns organisatorische en operationele verantwoordelijkheid) van de overeenstemming van het FRONTEX-uitvoeringsplan met de Belgische wetgeving, en meer bepaald met betrekking tot de tijdens een door België georganiseerde JRO toegestane dwangmiddelen.
(6)	In geval van deelname van andere EU-landen aan een door België georganiseerde gezamenlijke gedwongen terugkeeroperatie is het van belang dat de lijst van deelnemende delegaties zo spoedig mogelijk bekend is vanwege de organisatorische en operationele aspecten van de voorbereiding en de uitvoering van een dergelijke operatie. De AIG beveelt DVZ en LPA aan deze kwestie tijdens de voorbereidende fase nauwlettender te volgen.

⁴² Controle van een beveiligde vlucht (JRO) georganiseerd door België naar Kinshasa dd. 08/11/2022.

⁴³ Ministeriële richtlijnen van 16 maart 2022 betreffende de uitvoering van de verwijdering van vreemdelingen door de lucht.

9.3. AANBEVELING VOOR DE SPOORWEGPOLITIE (SPC)

(7) Respect voor de waardigheid en de privacy van het individu

De AIG heeft 2 gedwongen terugkeercontroles uitgevoerd in de infrastructuur van de spoorwegpolitie te Brussel. Tijdens deze controles stelde de AIG vast dat een te verwijderen persoon op een stoel moest wachten in een smalle gang, in het volle zicht van iedereen die de kantoren om welke reden dan ook binnenkwam en onder permanent toezicht van een politieagent in uniform.

Volgens de bevindingen van de AIG zijn de omstandigheden waarin de persoon op zijn gedwongen terugkeer wacht niet optimaal wat betreft het respect voor de waardigheid en de privacy van de persoon, alsook inzake het welzijn en comfort.

De directie van SPC was zich terdege bewust van de problemen in verband met de werkruimte van de politie en heeft de AIG meegedeeld dat zij samen met de directie Logistiek en de NMBS werkte aan een nieuw plan dat uiteindelijk zou leiden tot de uitbreiding van de werkruimte en de inrichting van een geschikte wachtruimte.

Nr.	Aanbeveling
(7)	De AIG beveelt aan dat SPC ervoor zorgt dat de waardigheid en de privacy van de persoon te allen tijde en in alle omstandigheden worden gerespecteerd en dat, in afwachting van structurele verbeteringen van de politieruimte, het welzijn en het comfort van de persoon die op gedwongen verwijdering wacht, worden gewaarborgd.

10. ACTIES VOOR RISICOBEEHER

10.1. RISICOBEEHERINGSMAATREGELEN DOOR LPA

10.1.1. KLACHTENREGELING

Naar aanleiding van de JRO Kinshasa van 19 januari 2022⁴⁴ constateerde de AIG dat in de operatieorder een onderdeel over het begrip klachtenmechanisme ontbrak. Er was geen klachtendocument⁴⁵ beschikbaar en er werd niet over gesproken tijdens de briefing op de dag van de operatie.

Bij de volgende twee JRO's Kinshasa⁴⁶ constateerde de AIG dat deze discrepanties waren gecorrigeerd door de fysieke beschikbaarheid van het document over het klachtenmechanisme en de kennisgeving aan de personeelsleden tijdens de briefing over hoe de DEPO gebruik kon maken van dit klachtenmechanisme.

10.1.2. BRIEFING IN HET ENGELS VOOR DE DEELNEMENDE LIDSTATEN

Ter gelegenheid van de JRO Kinshasa van 19 januari 2022⁴⁷ heeft de AIG geconstateerd dat de Escort Leader de internationale deelnemers niet specifiek in het Engels had gebriefd. Deze belangrijke risicobeheersingsmaatregel zou een aantal van de misverstanden en discussiepunten die de AIG tijdens de debriefing aan het eind van deze JRO heeft opgemerkt, hebben voorkomen.

Bij de volgende twee JRO's Kinshasa⁴⁸ heeft de AIG vastgesteld dat deze verbeterpunten zijn gecorrigeerd.

10.2. RISICOBEEHERING DOOR DVZ

10.2.1. BEGELEIDEND DVZ-PERSONEEL

Ter gelegenheid van de gedwongen terugkeer van een vreemdeling met escorte door de Federale Politie naar het land van bestemming (DEPA)⁴⁹ heeft DVZ deze begeleiding versterkt met een verpleegster vanaf het vertrek uit het centrum voor illegalen in Brugge tot de eindbestemming.

In direct en voortdurend contact met de arts die verantwoordelijk is voor het centrum, heeft de verpleegster een positieve en belangrijke invloed gehad op het vertrouwen van de DEPA.

De AIG is ervan overtuigd dat extra begeleiding door specifiek en gekwalificeerd DVZ-personeel van mensen die onder dwang worden verwijderd met een medische en/of psychologische achtergrond, een absolute meerwaarde heeft en tilt deze goede praktijk naar een hoger niveau als belangrijke actie voor risicobeheersing.

⁴⁴ JRO Kinshasa van 19/01/2022 - controle van een gedwongen terugkeer door AIG tot eindbestemming.

⁴⁵ "Complaint form" (EC 2019/1896 art. 111.10, implementation plan RO-02039 art. 7.1).

⁴⁶ JRO Kinshasa van 14/06/2022 en 08/11/2022.

⁴⁷ JRO Kinshasa van 19/01/2022 - controle van een gedwongen terugkeer door AIG tot eindbestemming.

⁴⁸ JRO Kinshasa van 14/06/2022 en 08/11/2022.

⁴⁹ AIG-controleverslag: IGIN/2022/3927 van 02/08/2022.

11. OPVOLGING VAN THEMATISCHE DOSSIERS

Met het oog op de aanbevelingen die voortvloeien uit haar in 2016 gerealiseerde audit over de uitvoering van gedwongen terugkeeropdrachten door de luchtvaartpolitie van Brussels Airport, blijft de AIG waakzaam op een aantal thematische dossiers.

Er zij op gewezen dat de recente publicatie van het besluit van de Directeur-generaal van de Directoraat-generaal Luchtvaart (DGLV)⁵⁰ en de ministeriële richtlijnen⁵¹ reeds de dekking van een aantal risico's mogelijk maken.

De thematische dossiers zijn als volgt:

- **Modellen van dwangmiddelen aan boord van lijnvluchten**

Op 9 februari 2022 heeft de directeur-generaal van de DGLV bij besluit de modellen goedgekeurd van dwangmiddelen die aan boord van burgerluchtvaartuigen zijn toegestaan voor niet-ontvankelijke passagiers en personen die moeten worden verwijderd.⁵²

Dit besluit is niet van toepassing op staatsvluchten en staatsluchtvaartuigen (beveiligde vluchten of speciale vluchten). In de ministeriële richtlijnen (Binnenlandse Zaken) staat echter dat de lijst van dwangmiddelen die voor commerciële vluchten is vastgesteld, ook van toepassing is op beveiligde vluchten.

Zowel de ministeriële richtlijnen als het besluit van de directeur DGLV leveren een essentiële bijdrage aan het reglementaire kader dat nodig is voor de operationele toepassing van dwangmaatregelen.

- **Het register van vrijheidsberovingen**

Overeenkomstig artikel 33 *bis* van de WPA wordt elke vrijheidsberoving geregistreerd in het register van vrijheidsberoving. In dit register wordt het chronologische verloop van de vrijheidsberoving van het begin tot het einde geregistreerd. Het gebruik van dit register geldt voor alle vrijheidsberovingen en dus ook voor detenties in een individuele cel of een collectieve cel van de Federale Politie in het kader van een gedwongen terugkeer.

De controle van het register van vrijheidsberovingen valt onder de verantwoordelijkheid van de eerstelijnsdienst. Deze eerste controle wordt uitgevoerd door de handtekening van een officier van gerechtelijke politie of officier van bestuurlijke politie (afhankelijk van het type vrijheidsberoving). De organisatie is verantwoordelijk voor de volledigheid van het register.

De AIG voert steekproeven uit op het register van vrijheidsberovingen en vermeldt de bevindingen in haar controleverslagen (met eventuele aanbevelingen).

⁵⁰ Besluit van 9 februari 2022 betreffende de goedkeuring van de modellen van dwangmiddelen die aan boord van burgerluchtvaartuigen zijn toegestaan voor ontoelaatbare passagiers en te verwijderen personen.

⁵¹ Ministeriële richtlijnen van 16 maart 2022 betreffende de organisatie van de verwijdering van vreemdelingen per vliegtuig

⁵² De 3 gevalideerde boeien zijn de Franse gordel, enkelbanden (velcro) en quick-release handboeien.

- **Systematisch boeien**

De AIG heeft in 2022 een positieve evolutie vastgesteld inzake het gebruik van dwangmiddelen tijdens gedwongen terugkeer op beveiligde vluchten (JRO), overeenkomstig de ministeriële richtlijnen van 16/03/2022 ter zake.⁵³ De DEPA's worden immers niet meer systematisch geboeid met de Franse gordel, maar worden aan deze dwangmaatregel onderworpen, op geleidelijke wijze en op basis van een individuele risicoanalyse (per geval) waarbij rekening wordt gehouden met bepaalde criteria zoals de informatie in het persoonlijk dossier van de DEPA, zijn voornemen om te vertrekken en de omstandigheden op het ogenblik van de overname.

- **Fouilleren voor de plaatsing in een cel**

Voorafgaand aan de media-aandacht en de juridische debatten in verband met het systematisch fouilleren van verdachten in het proces over de terroristische aanslagen van 22/03/2016, had de AIG reeds het systematische karakter vastgesteld van het fouilleren met naaktstelling van DEPO's bij de fouillering voorafgaand aan de plaatsing in de cel. Bovendien werd dit belangrijk punt tijdens het jaarlijkse overleg van 17/11/2022 tussen de AIG en LPA aan de directeur van LPA herinnerd. In het licht van de grijze zone die voortvloeit uit (1) de interpretatie van artikel 28§3 van WPA, (2) het gebrek aan precisie in de ministeriële richtlijnen van 16/03/2022 en (3) het ontbreken van een duidelijk wettelijk kader, benadrukte de AIG het belang om het fouilleren van een DEPO met naaktstelling uit te voeren op basis van een individuele risicoanalyse. Daarbij moet rekening worden gehouden met bepaalde criteria, zoals de in het persoonlijk dossier van de DEPO beschikbare informatie, zijn voornemen om te vertrekken en de omstandigheden op het tijdstip waarop hij wordt overgenomen. De uitvoering moet geschieden overeenkomstig de richtlijnen en onder de verantwoordelijkheid van de officier van bestuurlijke politie (OBP).

Tijdens het opstellen van dit verslag kreeg de AIG kennis van de richtlijnen van de directeur LPA over de fouillering⁵⁴. Na deze richtlijnen, in het kader van het proces over de terroristische aanslagen in Brussel, heeft een arrest van het Brusselse Hof van Beroep⁵⁵ verder licht geworpen op het onderwerp van fouillering en de aan het individu opgelegde kniebuiging. Deze gevoelige kwestie betreft zowel de naleving van richtlijnen en normen als de eerbiediging van de menselijke waardigheid en de individuele rechten en vrijheden.

- **De bevoegdheden van escorteurs (Belgen in het buitenland/buitenlanders in België)**

De ministeriële richtlijnen regelen gedeeltelijk de kwestie van de bevoegdheden van buitenlandse escorteurs in België en van Belgische escorteurs in het buitenland.

De AIG volgt de wetgevingsinitiatieven op van het kabinet Asiel en Migratie en deze van de Federale Politie met betrekking tot de in behandeling zijnde wetteksten betreffende (1) de inzet van buitenlandse escorteurs van de FRONTEX-pool op Belgisch grondgebied en (2) de inzet van een permanent korps aan de grens. De kwestie van het taalgebruik wordt momenteel onderzocht door de taalcommissie.

⁵³ Ministeriële richtlijnen van 16 maart 2022 betreffende de organisatie van de verwijdering van vreemdelingen door de lucht, punt 2.4.3.4/p.25.

⁵⁴ Richtlijnen voor verwijderingsoperaties - Verduidelijking van de rechtsgrondslag voor visitatie: permanent besluit Ref: DGA/LPA-2023/1306 dd. 23/02/2023.

⁵⁵ Eindarrest van het hof van beroep te Brussel van 13/03/2023, Ref: 2023/2035.

- **De uitvoering van verwijderingen via regionale luchthavens**

De AIG heeft de controle uitgevoerd van een gedwongen terugkeer via de regionale luchthaven van Deurne⁵⁶ (Antwerp Airport) en heeft, rekening houdend met de specifieke lokale kenmerken en infrastructuren, geen risico's vastgesteld, noch op organisatorisch, noch op operationeel niveau (uitvoering van de opdracht door de Federale Politie).

Aangezien de bestemmingen vanuit Deurne zeer beperkt zijn, momenteel uitsluitend naar Marokko, zal DVZ op termijn beoordelen of het mogelijk is om verwijderingen via deze regionale luchthaven te blijven uitvoeren.

DVZ werkt ook samen met de Federale Politie van de luchthaven van Oostende-Brugge bij de uitvoering van CJRO's van Lille naar Albanië van DEPO's die onder politiebegeleiding naar het land van bestemming worden teruggestuurd (DEPA).

- **Beheer van gegevens "verwijdering"**

Om het gemeenschappelijke gegevensbeheersysteem van de verwijderingsketen te harmoniseren en te optimaliseren, werkt DVZ aan een nieuwe e-Migratiedatabank die koppelingen zal hebben met de databanken Raavis/Tarap van de DVZ-partners (wat reeds het geval is met Evibel). In de analyseschema's wordt de AIG als partner bij dit proces betrokken.

⁵⁶ Controle op de gedwongen terugkeer van een DEPO zonder escorte door de Federale Politie naar het land van bestemming vanaf 01/05/2022.

12. BESLUIT

Gedwongen terugkeer is het sluitstuk van een humaan en duurzaam terugkeerbeleid. Om een doeltreffend controlesysteem voor de gedwongen terugkeer van in België illegaal verblijvende personen te garanderen, ziet de AIG toe op de correcte en humane uitvoering van verwijderingen naar gelang van haar personele en budgettaire middelen. De structurele ontwikkeling en versterking van een onafhankelijk, transparant en democratisch toezichts- en controlemechanisme zijn fundamentele elementen van dit beleid.

Met het oog op de toekomst gaat de AIG geleidelijk over naar een meer proactieve aanpak van de uitvoering van de reglementaire opdrachten. Eind 2022 zijn belangrijke verbeterpunten vastgesteld waaraan de AIG in 2023 meer aandacht zal besteden. Dit zijn bijvoorbeeld de uitvoering van (naakt)fouillering voorafgaand aan plaatsing in de cel en de wijze waarop LPA zijn risicoanalyseprocessen en richtlijnen voor verwijderingen op beveiligde vluchten zal aanpassen en verbeteren.

Als lerende organisatie wil de AIG ook haar werkprocessen ontwikkelen en verbeteren om ervoor te zorgen dat haar aanbevelingen vanuit het oogpunt van risicobeheer beter door de belanghebbenden worden opgevolgd.

